

hiše v starem zidovji pod zemljo našli, pravlica pravi, da tam je bilo nekdanje rimsko mesto, katero je Bog zavolj razujzdanega in mehkužnega življenja kaznoval, da se je v zemljo pogreznilo.

Ogled po svetu.

Kavkaz in njegovi stanovniki Čerkesi ali Adighé.

(Konec.)

Vede in umetnije niso med Čerkesi doma. Prebivavci Kubau-a in Daghestan-a niso imeli in nimajo svojega slovstva. Samo pesem in godba, tolažnici človeštva, še niste pobegnile pred gromom rusovskih topov. Pri priprostem narodu, kakor so Čerkesi, so pesmi predmet vse modrosti ljudstva, in spodbadek junaških početij. Ljubav do svobode in gostoljubnost ste v sercu vsakega Čerkesa globoko ukoreninjene. Da so gostoljubni, jim je na čast, in razodeva njih mirno družbenost. Vsakega popotnika, naj je reven ali bogat, nizkega ali visokega stanú, sprejmejo prijazno in ga posadijo na prvo mesto. Hišni gospodar se še le potem vsede, kadar mu gost velí. Gospodar je s svojo glavo porok, da se ptujcu v njegovi hiši nič žalega primerilo ne bode. Kar se smé Čerkesu dalje v čast šteti je to, da svojo ženo spoštuje. Čeravno je po koranu dovoljeno več priležnic imeti — zakaj častitljivega imena žene ne take babe niso vredne — vendar Čerkes Mahomedanca v tem ne posnéma.

Pri ženitvah gledajo na to, da sta ženin in nevesta enakega stanú. Za doto dajejo, kar imajo: dnarja, kónj, goved, ovác itd., in da dota domače lože stane, se k ženitvi zberó gostje z mnogoverstnimi darili.

Kadar je vse opravljeno, pelje ženin nevesto na svoj dom; v ta namen se pogovori s posli, da ga k nevesti spusté, ktera ga že v lepe ogrinjala zavita težko pričakuje. Kadar ženina zagleda, pa začne upiti in na pomoč klicati, ter se brani, kar se more; al zadnjič — se vé da — ženin zmaga, jo na konja posadi, in oddirja ž njo.

Po gostii se prične zunaj boj, pri katerem skoraj vsak kaj odnese; če koga v tem boji ubijejo, je to slabo znamenje novozaročenima. Komaj je zatonilo sonce, se že pripravljajo na ples. Kak star pevec igra na pljunko in prepeva lepe pesmi v čast novozaročenim in nazočim gostom. Mladina obojnega spola se vstopi razločena v dvé versti in začne plesati; med plesom pri vsakem skoku z rokami ploskajo in prepevajo, da se vse kadí. V hipu pa si eden mladenčev sprosi deklíno, — ploskanje, godba in petje preneha, in oči vseh so obrnjene le na nova plesavca.

Stara navada Čerkesov je tudi, da život mladih dekličev med desetim in dvanajstim letom zašijejo v jele novo kožo, katero nosijo do tistega časa, da jo ženin prereže s svojim nožem. Pravijo, da dekleta tako povite ostanejo lepe in da se njih život lepo zraša.

Domače življenje je kaj čudno. Tako, na priliko, mož svoje žene nikdar ne poljubi v pričo ptujih, in žaljivo je za moža, ako kdo po njegovi ženi in hčerah pobara. Mož se ne smé prikazati v družbo ženskih, pa tudi ženske ne v družbo možkih. Čerkes ima neomejeno oblast čez svojo ženo in svoje otroke; smé jih po svojem sklepu soditi ali celó umoriti, in nihče mu ne reče žal-besede. Nezvestoba ženstva kaznujejo na smert. Pa tudi ženske imajo svoje pravice. Če kak hudodelnik na begu priletí h kaki ženi in se je dotakne, mu preganjavec ne smé nič žalega storiti. Vpričo ženstva se maševati je ojstro prepovedano. Ako v dvoboju kaka skuštrana baba in v obličji odkrita ženska vmes skoči, jenja boj hipoma.

O vojski so ženske kaj serčne; možé naganjajo nad sovražnika, in včasih same meč in puško v roko vzamejo.

Otrok domá izrejevati ni navada, da se ne pomehkužijo. Za to si poišejo svoje odgojitelje (rednike), ki morejo biti sposobni v govorjenji, junaštvu in v orodji, in jih visoko časté. Odgojitelj odpelje otroka (fanta) večidel kmali po rojstvu, in tako vidijo starši svoje dete še le kot moža, ali

pa nikdar več. Precej po rojstvu leží dete 24 ur pod milim nebom.

Kadar po več letih odgojitelj v boji in govorjenji izurjenega vojnika na očetov dom pripelje, je velika pojedína. Povabijo vso žlahto, odgojitelja na glas hvalijo in ga obdarujejo; kot sorodnik ostane potem pri hiši svojega učenca, ki ga bolj ljubi kot svoje lastne stariše.

Méd in pelin.

* Pijavke in pa samopašni prijatli so si v tem podobni, da padejo raz človeka, ko so svoj namen dosegli; pijavke, ko so se kervi napile, samopašni prijatli pa, kadar ni ničesa več dobiti.

* Ako se ljudém svetuje, naj berejo v svojih lastnih sercih, se pač malokteremu priporoča dobro berilo, če je od zunaj tudi lično vezano.

* Hočeš hitro kaj doseči, le prav se plazi po kolenih.

* Kozé ližejo včasih zidovje prav pohotno; misliš morebiti, da ga imajo rade? Ko bi soli na njem ne dobile, bi se ga ne dotaknile. Tudi prilizovavci med nami so take kozé; le da se prilizujejo sedaj za to, sedaj za uno.

* „Kaj si bolan, prijatelj, da si tako klavern?“ — „Nisem še bolan ne, pa da ne zbolim, mi je rekel dohtar pol manj vina píti kakor sem ga dosedaj pil. Zatega voljo me serce tako boli, ker se bojim, da bi prav hudo ne zbolel.“

* Ljubezen je smodki (cigari) podobna; kolikor delj gorí, toliko krajša prihaja.

* Rojstvo je stopnja v življenje; življenje je šola, v kateri se človek umreti učí; umiranje je ojstro izpraševanje ali eksamen v ti šoli; smert pa je spričálo, da je človek živel; kakoršno je to spričálo, dobro ali slabo, takošno je darilo na unem svetu.

* Cvetlica prave slave raste le na polji zaslúg.

* Smokva iz rok bogatina je kislejša kot lesnika iz rok ubogega.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Istre 15. okt. S. — Iz Volovske, čeravno enmalo zakasnjeno, Vam moram vendar povedati, da tudi tú kakor v Klani razglašajo zvonovi hvalo vašega mojstra Samasa-ta. Za novo cerkev v Voloski se je neutrudljivi gosp. župnik Alojzi Krajnec, v Klani pa častiti gosp. Kl. Marotti prizadjal napraviti novo zvonovje, za katero verlih faranov ni bilo treba dvakrat nagovarjati, da so z gosp. župnikoma vred donesli potrebnih pripomočkov. Hvala toraj, komur hvala gré za povelicanje časti Božje! — Naj o ti priliki zinem še besedico od prijetne okolice mesta vološkega, ki je dobro poldrugo uro deleč od Reke; čert ure od Voloske proti Iki Lovranski je selo (vas) Abacia, prav pozemeljsk raj, poleti in pozimi obdan z vedno zelenim lavorovim gajem in lepimi verti, med kterimi je posebnega pomina vreden oni gosp. Škarpa, znanega trgovca reškega; v tem vertu stoji krasno poslopje, da si človek komaj lepšega misliti more. V tem poslopji stanuje ban horvaški, kadar pride v Abacio.

Iz Ljubljane. Že unidan smo povedali, da berž ko se je zvedila vesela novica, da pridejo presvetli cesar in cesarica v Ljubljano, so sklenili deželni stanovi in mestna županija skrbeti za dostojne priprave slovesnega sprejema Nju Veličanstev. Za okinčanje mesta je bil izvoljen poseben odbor, ki je vzajemno določil, kaj naj se napravi tú, kaj tam. Če bi, kakor nektere mesta na Laškem, hotli za ta namen od ljubljanske mestne županije dovoljeni znesek po lirah imenovati, bi menda tudi mogli od kakih 40.000 lir govoriti, ne vštévši to, kar bojo deželni stanovi storili. Kakor tedaj že magistrat in deželni stanovi delajo po vsi svoji moči priprave, tako pa skerbé tudi že Ljubljančanje za dostojno unanje olepšanje svojega stanovanja podnevi in ob noči mestnega razsvetljenja, in ker narava v jeseni

ne daruje cvetlic pod milim nebom, da bi ž njimi kinčali hiše in druge naprave, izdeluje sto in sto umetnih rok na kupe cvetlic. Pa ne samo v Ljubljani temuč celo pot skozi krajnsko deželo, kjer se bojo cesar s cesarico peljali, se delajo, kakor se sliši, mnogoverstne priprave za veličasten sprejem; tako, na priliko so si dali Postojnčanje iz Dunaja lepoticarja (dekoraterja) priti, da jim bo jamo ozaljšal. Kdaj pa pridete Nju Veličanstvi, se še zmiraj prav ne vé; govori se sedaj, da okoli sv. Elizabete.

Novičar iz raznih krajev.

30. dan tega mesca je po določbi c. k. dnarstvenega ministerstva zadnji čas za zaméno preklicanega papirnatega dnarja, namreč: nakazkov na deželne ogerske dohodke (Anweisungen auf die Landes-Einkünfte Ungarns), državnozakladnih listov (Reichsschatzscheine), nakazkov centralne kase (Central-Kasse-Anweisungen) in pa nemških papirnatih šestíc in desetíc (Deutsche Münzscheine zu 6 und 10 kr.) Ker po preteku te dóbe se ne bo uslišala nobena prošnja več za zaméno, naj se podviza vsak, kdor kaj takega dnarja ima, da ga berž odpravi, zakaj le malo dni je še čas, ker 30. dan t. m. mora že na Dunaji biti. — Vsled nekega posebnega primerljeja je c. k. ministerstvo nauka določilo, da sedaj pri napravi novih ljudskih šol ali pri novi vredbi starih edino le za to gré, da se vsakemu učitelju tolikšni dohodki izmerijo, da more živeti. Ali so že poprejšni ali pozneje dodani prihodki zadostni ali ne, tega nima določiti številka plače, ampak le šolska oblastnija, ktera ima prevdariti vse dohodke šole in pri tem gledati na ceno živeža tistega kraja, kjer živi učitelj. — Dopis knezoškofa graškega do vodja bogoslovskih šol v Gradcu od 25. sept. pravi, da so letos na Dunaji zbrani škofje soglasno pre naredbo v versti in obravnavi bogoslovskih naukov sklenili, namreč, da v 1. letu se ima razlagati občna dogmatika skozi obé polovici leta, uvod v sv. pismo starega in novega zakona in pa hebrejski jezik z razlaganjem starega zakona, — v 2. letu posebno dogmatika skozi obé polovici leta in pa razlaganje sv. pisma novega zakona; v 3. letu cerkvena povestnica in moralno bogoslovje; v 4. pa cerkveno pravo in pastirstvo s katehetiko. V Gradcu so že letos po ti novi osnovi začeli bogoslovje. — V Lincu in bližnji okolici je bila preteklo nedeljo takošna huda ura, kakoršna je navadna le v naj večji vročini poleti; gromelo je in se bliskalo, da so mislili, da se bliža sodni dan; tresilo je tudi v več poslopij, vendar je strela omamila le nekoliko ljudi, živine pa je več ubila. — Na blatni planini poleg Išel-na se je 11. dan t. m. vnel velik gojzd; k sreči pa so užugali požar že drugi dan. — 28. dan p. m. je na Horvaškem v Planini v Št. Ivanskem okraji stekljine sumljiva volkulja 4 ljudi popadla; kmetu Mihelu Bosc-u, kterege je tudi napadla, je vendar obveljalo, gerdobo za zatilnik zagrabit in jo tako dolgo deržati, da je na vpitje njegovo pritekkel kmet France Pukšek na pomoč in zver ustrelil. Tudi 5. dan t. m. sta v Biškupu dva kmeta ustrelila stekljine sumljivega volka. — Naj imenitniša politična novica zadnjih dni je, da je kraljica španjska poslovala ministra O'Donela in vse njegove tovarše in namesto njega izvolila za glavarja ministerskega maršala Narvaez-a. Da je O'Donel že dolgo omahoval in da mu bo kmali zadnja ura bila, je bilo gotovo v sedanjih okoljshinah španjskih, — da pa bo tako kmali padel in da vse priporočevanje Napoleonovo ne bo nič pomagalo, ni nihče mislil. Ker je bil nek O'Donel že dolgo zastopljen z Narvaez-om, je vsa ta prememba ministerstva mirno iztekla. Španjci so v 24 letih že toliko vladarstvih prememb doživeli, da so vsega vajeni. Kako silno so svojo moč leta 1854 napéli, da so se znebili Narvaez-a in matere kraljice, sedaj pa so spet, kjer so bili, — kako dolgo pa? le tudi oni sami vedó. — Na Napolitanskem je še vse prista-

rem. Angleži silijo naprej, Napoleon pa se noče pre nagliti. — Turška vlada je oklicala osnovo prihodnje deželne namestnije v Moldavi in Valahii; od nju zedinjenja v eno državo ni duha ne sluha v tem fermanu. — Avstrijska armada je še zmiraj v teh knežijah; francozki časniki so začeli zatega voljo se zlo togotiti, angleški vladi je pa avstrijska posadka v Moldavi in Valahii prav. — Černogorci so židane volje. Novirusovski konsul v Dobrovniku je prišel 1. dan t. m. na Cetinje in knezu črnogorskemu prinesel ves tisti dar (40.000 gold. v zlatu), ki ga je rusovska vlada Černogorcem vsako leto darovala, ki pa je zaostal poslednje leta zavoljo vojske. — V Azii so najdlji novo goro, ki je največja vseh dosihmal znanih na svetu; dosihmal je tisti verhúnc himalajske gore, ki se zove „Kauchinjina“ za naj višjega veljal, ker se dviguje 28.156 čevljev nad morjem; „Dawalagiri“ je le 26.826 čevljev visok; sedaj pa je najdel polkovnik Vaux 100 angležkih milj od Kauchinjine stoječega velikana, ki meri 29.002 čevljev, in tedaj preseže vse druge; imé „gora Everest“ mu je dal po Everestu, nekdanjemu vodju indiških zemljomercev. — Čuden, 13 let star otrok je viditi sedaj v Londonu, polovica obraza skor do brade je popolnoma črna in kosmata, polovica pa bela; sin je nekega francozkega oficirja, ki se je v Algjeru v Afriki oženil z neko Grekinjo; sicer je fantič bistroumen. Nikoli se kaj takega še ni vidilo. — Spet nov dokaz rodovitosti letošnjega leta: neka babica na Virtemberskem, 42 let stara, je povila unidan čveterčke: 3 fantiče pa eno punčiko, ki so močni in zdravi; od 17 otrok te matere jih je še 11 živih.

Lovska.

Pustimo zidovje,
Hajd! bratje, na lov
Skoz gojzde, lesovje,
Skalovje in rov.

Al risanca počí,
Mu pride do dlak,
Še enkrat poskočí
Pa zverne se znak.

Katerega mika,
Le berž na nogé,
Nasujmo smodnika
Dovolj si v rogé.

Po daljni pečini
Razbija se strel,
Ki plašni zverini
Življenje je vzal.

Po čutarah p'jače,
Po torbah jedí,
Kaj kruha al krače,
Kar lakot podí;

Kerdelo veselo
Prihrópe 'z dolín
Tje, kjer je gromelo,
Kjer dviga se dim.

Pa puške na rame
In hanžar na stran,
Naj ure že rane
Se pride na stan.

Ko vidi begúna,
Ni konca zdravíc,
Od šuma in hruma
Ne sliši se klic,

Svoboda je naša
Do naših ograj;
Zavrela bo kaša,
Če zine kdo kaj.

Vse hura! upije,
Kar z njimi derví,
Klobuke prizdigje
In strelca slaví.

Prem dan se zaznava,
Nam trobi že rog,
Da stresa dobrava
Se deleč okrog.

Ni lepšega plena
Kot divji skakún,
Če krogla svinčena
Ga treši bum bum.

Čez hribe, doline
Kerdelo vihrá,
Obiše planine
Visokih gorá.

Loviti, derviti
Je nam čez use,
Divjino streliti
Nam lajša sercé.

Kar 'z goše zelene
Sernjak prileti
Otet si življenje,
Ker smert mu pretí.

Saj serčnosti sine
Poznajo povsod,
K' Diane boginje
Obhajamo god.

Zdaj pa se spočimo,
Končali smo lov, —
Kosílo zavžimo,
Bog daj blagoslov!

V. Kurnik.